

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ  
ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ Г. С. КОСТЮКА НАПН УКРАЇНИ  
Лабораторія психології навчання імені І. О. Синиці  
Лабораторія психодіагностики та науково-психологічної інформації  
Лабораторія когнітивної психології**

**НІЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ  
Кафедра загальної та практичної психології**

**Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція  
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА: ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ  
ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ**



Київ – 2020



**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ  
ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ Г. С. КОСТЮКА НАПН УКРАЇНИ  
Лабораторія психології навчання імені І. О. Синиці  
Лабораторія психодіагностики та науково-психологічної інформації  
Лабораторія когнітивної психології**

**НІЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ  
Кафедра загальної та практичної психології**

**Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція  
«НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА: ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ»**

*Конференцію присвячено 75-річчю створення  
Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України*

**Збірник тез наукових доповідей**

11 червня 2020 року

**Київ**

**2020**

*Рекомендовано до розповсюдження за ухвалою вченої ради Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України (протокол № 11 від 24 вересня 2020 року).*

**Нова українська школа: психологічні проблеми** : збірник тез наукових доповідей Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (Київ, 11 червня 2020 року) / за ред. С. Д. Максименка. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2020. 125 с.

**Редакційна колегія:**

**С. Д. Максименко**, дійсний член НАПН України, доктор психологічних наук, професор; **Н. В. Пророк**, доктор психологічних наук, старший науковий співробітник Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України; **Л. В. Дзюбко**, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України; **Л. О. Шатирко**, старший науковий співробітник Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України; **С. Т. Бойко**, науковий співробітник Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України

Метою проведення конференції, присвяченої 75-річчю створення Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, є висвітлення засад, розвитку та практичного застосування концепції Нової української школи. Зокрема розглянуто психологічні та педагогічні проблеми розвитку особистості в умовах Нової української школи; питання мотивації особистості до навчання в умовах сучасного інформаційного суспільства; психолого-педагогічні аспекти взаємодії суб'єктів освітнього простору (освітні, вікові, гендерні, взаємодія з дітьми з особливими потребами); питання психологічної культури та медіаграмотності вчителя; психологічні аспекти діджиталізації суспільства; новітні психологічні технології і методики в педагогічному процесі; питання психологічної безпеки суб'єктів сучасного освітнього простору.

Відповідальність за вірогідність викладеного матеріалу та належність його автору, за правильне цитування джерел та посилання на них покладено на авторів тез доповідей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

© Інститут психології імені Г. С. Костюка  
НАПН України, 2020

## Зміст

<b>Белоусова Н. М., Лисянська Т. М.</b> До проблеми системного мислення майбутніх фахівців природоохоронної діяльності	5
<b>Бойко С. Т.</b> Інформаційно-психологічна культура суб'єктів освітнього процесу в сучасних умовах	7
<b>Гнатюк О. В.</b> Мотивація молодших школярів до навчання в умовах сучасного інформаційного суспільства	12
<b>Гринькова Н. М., Шагай Н. І.</b> Виховання дитини з особливими освітніми потребами в умовах нової української школи: теоретичні та практичні концепти	17
<b>Гудінова І. Л.</b> Самопроекування в інтернет-середовищі: смислопороджувальні можливості	22
<b>Гурлева Т. С.</b> Суб'єктність учителя як умова психологічної безпеки учнів	27
<b>Дерех Т. Б.</b> Чинники розвитку емоційного інтелекту учнів молодшого шкільного віку	32
<b>Джежер-Личова С. М.</b> Сталий розвиток: шлях від безпеки довілля до психологічної безпеки дошкільника	35
<b>Дзюбка Л. В.</b> Робота шкільного психолога з формування безпечної поведінки дітей початкової освітньої ланки	40
<b>Зазимко О. В.</b> Визначення критеріїв ефективності новітніх технологій навчання на основі дослідження семантичного простору учнів	45
<b>Зарецька О. О.</b> Про можливості конструювання досвіду особистості в контексті дистанційної психологічної взаємодії	50
<b>Кондратенко Л. О.</b> Система діагностики мотивації до навчання школярів в інформаційному суспільстві	52
<b>Лебединська І. В.</b> Проект Просвітництва у контексті неklasичної парадигми знання	55
<b>Мещераков Д. С.</b> Key psychological factors of the cybersecurity	58
<b>Музика О. Л.</b> Особливості розроблення методики дослідження ціннісного самовизначення осіб із ознаками обдарованості	60
<b>Назар М. М.</b> Дистанційне навчання в інформаційному суспільстві під час пандемії covid-19	62
<b>Наконечна М. М.</b> Інтерсуб'єктна взаємодія в освітньому просторі	66
<b>Папуча М. В., Наконечна М. М.</b> Проблема свободи учнів у навчанні	68
<b>Поклад І. М.</b> Психолого-педагогічні проблеми розвитку особистості в умовах нової української школи	75

<b>Пророк Н. В.</b> Іформаційне суспільство: вплив на мотивацію до навчання	<b>79</b>
<b>Рудницька С. Ю.</b> Психологічні аспекти розвитку освіти в умовах мінливого сьогодення	<b>83</b>
<b>Стельмашук Ж. Г.</b> Дослідження рівня емоційного інтелекту у майбутніх учителів початкової школи	<b>85</b>
<b>Турій Т. П.</b> Психологічні аспекти становлення емоційного інтелекту молодшого школяра в контексті Нової української школи	<b>88</b>
<b>Федорич О. В., Добровольська Н. А., Виноградова В. Є.</b> Застосування апарату «віталізатор-антистрес» для корекції емоційного стану військовослужбовців	<b>93</b>
<b>Царенко Л. Г.</b> Тип наукового пізнання і діагностика мотивації до навчання	<b>96</b>
<b>Чекстере О. Ю.</b> Діагностика мотиваційної готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання	<b>101</b>
<b>Шаумян О. Г., Діденко В. С.</b> Соціальна діагностика, корекція та реабілітація як методи соціальної роботи з дітьми, позбавленими батьківського піклування	<b>107</b>
<b>Шилова Г. П.</b> Споглядання в контексті становлення Нової української школи	<b>110</b>
<b>Шиловська О. М.</b> Використання нарративних практик самопроекування в підлітковому віці як засіб розвитку особистості	<b>115</b>
<b>Юрченко В. І.</b> Позитивна «я-концепція» вчителя нової української школи як складова його психологічної культури	<b>121</b>

Отже, забезпечення психологічної безпеки учня починається із суб'єктності вчителя, який власним прикладом, виховним вчинком, створенням атмосфери суб'єкт-суб'єктної взаємодії між собою і учнем і між учнями взагалі, сприяє розвитку, зміцненню і самовдосконаленню особистості дитини, її стосунків з навколишніми – дорослими й однолітками – у школі та поза її межами.

### Література

1. Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія : навчальний посібник. К. : МАУП, 2000. 256 с.
2. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. СПб. : Питер, 2002. 720 с.
3. Татенко В. Методологія суб'єктно-вчинкового підходу: соціально-психологічний вимір : монографія. К. : Міленіум, 2017. 184 с.
4. Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка 2014. 336 с.

## ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

**Дерех Тетяна Богданівна,**  
*здобувач ступеня вищої освіти  
«магістр» спеціальності 013 Початкова освіта,  
Рівненський державний гуманітарний університет*

**Актуальність дослідження.** Сьогодні нагальним завданням Нової української школи є виховання успішного здобувача освіти. Одним із чинників цього є розвиток наскрізних умінь, серед яких важливим є уміння конструктивно керувати емоціями. Тож розвиток емоційного інтелекту особистості є важливим завданням учителя початкової школи.

**Мета дослідження** – обґрунтувати чинники розвитку емоційного інтелекту учнів молодшого шкільного віку.

**Результати теоретичного аналізу проблеми.** Аналіз педагогічних та психологічних джерел з проблеми розвитку емоційного інтелекту в учнів початкової школи засвідчив зацікавленість науковців до визначення чинників,

які мають вплив на розвиток емоційного інтелекту особистості в умовах Нової української школи.

Узявши за основу твердження про те, що емоційний інтелект підлягає розвивальному впливу, у коло нашого зацікавлення ввійшли праці про чинники впливу на його розвиток (І. Андрєєва, Л. Буркова, О. Філатова, В. Юркевич) та особливості розвитку емоцій у молодших школярів (І. Бех, Л. Груша, С. Курносова, Ю. Савченко, Л. Стрелкова, В. Юркевич, М. Шпак). Дослідження науковців підтверджують потребу у розвитку емоційного інтелекту в учнів молодшого шкільного віку, оскільки цей вік вважається періодом позитивних змін, сприятливим для розвитку емоційної сфери.

Зважаючи на особливості становлення емоційного стану дитини молодшого шкільного віку, для якої головним джерелом емоцій є гра, вважаємо за потрібне окреслити чинники розвитку емоційного інтелекту в нових умовах навчання.

Існують біологічні передумови емоційного інтелекту – чим вищий рівень IQ у батьків, тим вищий показник розвитку емоційної сфери у дітей. З огляду на це, не можна не погодитися з думкою Д. Гоулмана, що визначає головним біологічним чинником розвитку емоційного інтелекту *домінування правої півкулі*. Як відомо, права півкуля відповідає за творче мислення, цілісність сприйняття, уяву. Відповідно діти із домінуванням правої півкулі здатні краще розпізнавати емоції та адекватно реагувати на почуття інших людей.

Окрім того, не менш важливими у розвитку емоційного інтелекту є педагогічні чинники, які вважаються основними у формуванні емоційно зрілої особистості з моменту входження у простір навчального середовища. З-поміж них виділяємо такі:

1. *Емоційне спілкування в освітньому середовищі* (атмосфера емоційного комфорту). Емоції під час спілкування з однолітками та вчителями здатні пробудити в дітях щиру симпатію, відкритість у переживаннях та почуттях. Таке спілкування передбачає невимушеність емоційного вияву.

2. *Співпраця дитини, вчителя та батьків в освітньому процесі.*

Прийняття і розуміння дитини, вияв довіри і поваги до неї. Ненав'язлива допомога вчителя, однолітків, їхня відкритість та готовність завжди прийти на допомогу сприяє розвитку емоційного інтелекту. В умовах педагогіки партнерства дитина не боїться виявляти емоції страху та незадоволення.

3. *Активні форми організації навчання і виховання (сюжетно-рольові ігри, ранкові зустрічі, квести, тренінги тощо).* Будь-що нове та незвичне для дітей молодшого шкільного віку стає джерелом емоцій. Енергія, витрачена на цікавий спосіб досягнення успіху у будь-якій діяльності, викликає велику кількість емоцій та яскраві образи. За допомогою цікавого способу подачі матеріалу можна навчити дітей виявляти та розуміти емоції, керувати своїм емоційним станом легко та невимушено.

4. *Емоційність вчителя.* Відомо, що вчитель для дітей молодшого шкільного віку – це наставник та приклад для наслідування. Вплив на емоційну сферу дитини залежить від уміння вчителя емоційно спілкуватися та подавати матеріал. Спілкування передусім повинне сповна передавати почуття та емоції, бути насиченим невербальними інструментами, що викликатиме в учнів запал та мотивацію до інтелектуального натхнення.

5. *Діяльність, що приносить успіх, задоволення.* Емоційне становлення особистості неможливе без відчуття себе потрібним у середовищі свого перебування. Ситуація, яка в результаті приносить успіх, додає учням впевненості в собі, націлює на роздуми, мотивує до повторення, у той же час вчить аналізувати свої вчинки.

6. *Наочність та мультимедійні засоби навчання.* Кольорове яскраве зображення здатне пробудити в дітях емоції захоплення, радості та задоволення. Важливо, щоб унаочнення навчального матеріалу було пов'язане із повсякденним життям дітей, що викликатиме вдвічі більше почуттів. Нерідко вчинки персонажів змушують дітей аналізувати їхній життєвий досвід, мотивують до корисного. Мультимедійні засоби здатні передати живі образи, що впливають на глибину почуттів та емоцій.



## **Висновки.**

1. В умовах сьогодення посилюється роль емоційного інтелекту в освітньому процесі початкової школи, необхідним стає розвиток емоцій молодших школярів.

2. Для розвитку емоційного інтелекту учнів молодшого шкільного віку важливо враховувати комплекс чинників – біологічних і педагогічних.

## **СТАЛИЙ РОЗВИТОК: ШЛЯХ ВІД БЕЗПЕКИ ДОВКІЛЛЯ ДО ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДОШКІЛЬНИКА**

**Джежер-Личова Світлана Миколаївна,**  
*вихователь,  
комунальний заклад дошкільної освіти  
(ясла-садок) № 1 «Малятко»  
Сватівської міської ради*

**Актуальність дослідження.** Глобальні екологічні проблеми стали невід'ємною ознакою сьогодення. Тому цілком логічно, що серед завдань розвитку вітчизняної освіти визначено формування безпечного освітнього середовища, екологізації освіти; урахування світового досвіду та принципів сталого розвитку.

Втілюючи в освітній процес нову інноваційної програми «Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку» Н. Гавриш, О. Пометун, необхідно зосередити увагу на одних з головних її положень:

1. У центрі уваги – люди, які повинні мати право на здорове і плідне життя в гармонії з природою.

2. Збереження здоров'я людей і забезпечення гідного рівня життя [1, с. 232–235].

Аналіз сучасних досліджень засвідчує, що психологічна безпека освітнього простору навчального закладу є однією з умов, що впливає на ефективність навчально-виховного процесу. Освітнє середовище як

професійної самореалізації вчителя, визнання його професійних досягнень і підвищення професійної самооцінки. Також однією з пріоритетних управлінських функцій керівника Нової української школи має бути забезпечення соціально-психологічних умов для зміцнення позитивної «Я-концепції» вчителя.

З віри в себе розпочинається переможний шлях самореалізації у професійній сфері. Позитивна «Я-концепція» вчителя – це життєтворча сила його педагогічної майстерності, формувального впливу на дитину, яка також зростатиме впевненою у своїх силах, внутрішньо вільною, здатною до творчої самореалізації.

**Висновки.** Однією з найважливіших соціально-психологічних передумов успішної реалізації завдань реформування загальної середньої освіти є активізація особистісного потенціалу всіх суб'єктів освітнього процесу. Агентами освітніх інновацій мають стати педагогічні працівники. З огляду на особливості концептуальних засад «Нової української школи», психологічної насиченості її змісту, позитивна «Я-концепція» вчителя, високий рівень його психологічної культури загалом є однією з особистісних передумов успішності освітньої реформи. Тож формування і коригування «Я-концепції» вчителя на різних етапах його підготовки і перепідготовки є тим напрямом, який має бути науково осмисленим та технологічно опрацьованим.

#### Література

1. Бернс Р. Развитие «Я-концепции» и воспитание. Москва : Прогресс, 1986. 424 с.
2. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
3. Юрченко В. Соціально-психологічна функція керівника школи: зміцнення «Я-концепції» вчителя. *Освіта і управління*. 1998. №2, т. 2. С. 51–58.